

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»**

**Соціально-гуманітарний факультет
Історичне відділення
Кафедра історії України**

Мануїлова К. В.

**Методичні рекомендації до практичних занять
з навчальної дисципліни «Історія України»**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі
знань 06 Журналістика спеціальності 061 «Журналістика»

Одеса –2020

УДК : 94(477)(091)(075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № ____ від «____».____.2020 року)*

Рецензенти:

Гончарук Тарас Григорович – доктор історичних наук, професор, професор, кафедри історії України Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (м. Одеса).

Гізер Сергій Миколайович – кандидат історичних наук, приват-доцент, кафедри історії України Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Мануїлова К. В.

М 24 Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Історія України» [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 06 «Журналістика» спеціальності 061 Журналістика денної форми навчання]. Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2020. 35 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Журналістика» та робочої програми навчальної дисципліни «Історія України» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 06 «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної форми навчання.

Вони розроблені для ознайомлення здобувачів вищої освіти із структурою та змістом навчальної дисципліни і призначені для планування, підготовки та проведення практичних занять.

ЗМІСТ

ПЕРЕДУМОВА	4
1. Навчально-тематичний план навчальної дисципліни «Історія України»	7
2. Програма навчальної дисципліни «Історія України»	8
3. Зміст практичних занять з навчальної дисципліни «Історія України»	12
4. Критерії та шкала оцінювання	29
5. Список рекомендованої літератури	31

ПЕРЕДУМОВА

У системі освіти майбутніх журналістів навчальній дисципліні «Історії України» належить одне з провідних місць. Оскільки, історія України є: по-перше, фундаментальною гуманітарною дисципліною, зміст якої передбачає вивчення історичних подій, фактів, явищ і процесів у хронологічній послідовності, а також з'ясування загальних та специфічних закономірностей у суспільно-політичному житті народів, що проживали на українських теренах у різні історичні періоди; по-друге, однією з складових науки «журналістики». Адже, означена наука має тісні взаємозв'язки передусім з історичною, культурологічною, соціологічною, художньою та іншими дисциплінами.

Отже, всебічне вивчення та засвоєння історичних подій, фактів, явищ і закономірностей перебігу історичного процесу на українських землях, а також дослідження біографій видатних політиків, державних діячів, науковців, митців й інших діячів культури, необхідне, насамперед, для підвищення якості підготовки майбутніх журналістів, а також для більш глибокого розуміння ними історичного підґрунтя сучасних проблем соціально-економічного, політичного, культурного та національного буття України.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історії України» є процес формування та розвитку українського народу, його діяльності в усіх сферах суспільного життя від появи людини на території України до сьогодення.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Історія України» полягає в тому, щоб на засадах застосування новітніх підходів у вивченні історії України сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про вітчизняну історію, історичне мислення, виховувати почуття патріотизму, національної самосвідомості, толерантності, орієнтованості на загальнолюдські цінності – якості, притаманні гармонійно розвинутій особистості, громадянину зі стійкими морально-етичними переконаннями.

Передумови для вивчення дисципліни «Історія України»: для вивчення означеної навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Історія української культури», «Філософія», «Українська мова за профільним спрямуванням».

Очікувані результати навчання: унаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти мають:

знати :

- факти, хронологію подій, основні поняття історії України;
- культурні надбання українського народу, особливості його менталітету;
- ідейно-політичні течії, програми політичних партій;
- біографії видатних політиків,
- державних діячів, діячів науки, культури, мистецтва;
- закономірності перебігу історичного процесу на українських землях;
- розуміти історичний досвід і уроки, місце і роль України в контексті європейської та світової історії;

вміти :

- самостійно мислити, неупереджено оцінювати історичні події;
- виявляти й аналізувати історичне підґрунтя проблем соціально-економічного, політичного, культурного, національного буття України;
- займатися просвітницькою діяльністю, брати участь у дискусіях на суспільно-політичні теми;
- застосовувати набуті знання з історії України у виробничій, соціальній, повсякденній діяльності, орієнтуватися в розмаїтті суспільно-політичного життя, визначати своє місце в ньому;

опанувати такі компетентності:

інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми в процесі навчання історії України, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, вміти комплексно застосувати теоретичні знання на практиці.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1 Аналіз та синтез: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2 Гнучкість мислення: набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування набутих знань та компетентностей в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті.

ЗК 3 Загальнонаукова обізнаність. Здатність до застосування загальнонаукових і фундаментальних знань.

ЗК 4 Комунікація рідною мовою. Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою згідно різних комунікативних стилів.

ЗК 6 Критичність та самокритичність. Здатність формулювати задачу, для вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.

ЗК 7 Дослідницька діяльність. Здатність до самостійного проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 8. Управління інформацією. Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології з метою пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність до навчання: здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, проводити дослідження.

ЗК 12. Соціальні та етичні зобов'язання: здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), з урахуванням соціальної відповідальності та громадянських зобов'язань.

Фахові компетентності спеціальності(ФК):

ФК 6 Здатність розробляти мультимедійні засоби для використання у рекламі та PR.

ФК 7 Здатність створювати та редагувати тексти та документи у сфері реклами та зв'язків з громадськістю.

ФК 11. Уміння збирати, обробляти та аналізувати інформацію; створення медіа-карт; ведення баз даних; оцінка ефективності рекламних та PR-проектів; підготовка звітів за результатами інформаційно-аналітичної діяльності; оцінка ефективності управлінських рішень. Уміння збирати, обробляти та аналізувати інформацію; створення медіа-карт; ведення баз даних; оцінка ефективності рекламних та PR-проектів; підготовка звітів за результатами інформаційно-аналітичної діяльності; оцінка ефективності управлінських рішень.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Розробляти ідею, концепцію, імідж продукту або організації.

ПРН 13 Створювати та проводити презентації окремих продуктів та організацій загалом.

ПРН 14. Створювати текстовий, візуальний, аудіовізуальний рекламний контент для різних видів засобів масової інформації.

1. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Давня і нова історія України					
Змістовий модуль 1: Доісторична та середньовічна доба в історії України					
Тема 1. Доісторичний, ранньоісторичний та Середньовічний періоди на території України	11	1	4	-	6
Тема 2. Українські землі у ранній новий час (середина XVII-XVIII ст.)	13	1	4	-	8
Змістовий модуль 2: Нова доба в історії України					
Тема 3. Україна у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)	9	1	2		6
ІНДЗ	5			5	
Разом за модулем 1	38	3	10	5	20
Модуль 2. Новітня історія України					
Змістовий модуль 3: Україна на початку XX ст. - на початку XXI ст.					
Тема 4. Україна у добу війни та революції (1914-1920 рр.).	8	1	1	-	6
Тема 5. Українські землі у міжвоєнний період (1921-1939 рр.).	9	1	2	-	6
Тема 6. Україна у Другій світовій війні (1939-1945 рр.).	10	1	2	-	6
Тема 7. Українська РСР у повоєнні роки (1945-1991 рр.).	10	2	2	-	6
Тема 8. Утвердження незалежної і суверенної України.	10	2	2	-	6
ІНДЗ	5	-	-	5	-
Разом за модулем 2	52	7	10	5	30
Усього годин за 2 модуля	90	10	20	10	50

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Модуль 1. Давня і нова історія України.

Змістовий модуль 1: Доісторична та середньовічна доба в історії України.

Тема 1. Доісторичний, ранньоісторичний та середньовічний періоди на території України.

Історія як наука про закономірності розвитку людства. Основні концепції історичного розвитку. Місце історії України у всесвітній історії. Предмет історії України, методологічні засади її вивчення та наукова періодизація. Структура і основні завдання вивчення історії України.

Первісні люди. Виникнення землеробства, скотарства і ремісництва. Матріархальні общини і виникнення племен. Племена трипільської культури. Побут і вірування стародавнього населення. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави. Розселення та заняття східних слов'ян. Виникнення державних об'єднань. Боротьба з кочівниками. Східні слов'яни на території України. Розселення. Анти. Культура і вірування східних слов'ян.

Передумови утворення держави на Русі. Норманська теорія походження давньоруської держави. Зовнішня політика київських князів. Русь і Візантія. Запровадження християнства. Політичний устрій, право, органи управління в Київській Русі. «Руська правда». Соціально-економічні відносини в Київській Русі. Культура, історичне значення давньоруської держави.

Децентралізація Київської держави. Землі-князівства після поділу Русі: особливості політичного і соціально-економічного розвитку. Галицько-Волинське князівство. Данило Галицький. Русь і кочівники. Боротьба з монголо-татарами. Українські землі під владою Золотої Орди. Західна Європа і Королівство Русь. Етнічний розвиток давньої Русі.

Українські землі у складі Князівства Литовського. Загарбання Польщею Галичини. Включення Буковини до складу Молдавського князівства. Загарбання Закарпаття Угорщиною. Грюнвальдська битва та її значення.

Змістовий модуль 2: Нова доба в історії України

Тема 2. Україна у ранній новий час (середина XVI-XVIII ст.)

Посилення наступу на українські землі польських феодалів. Люблінська унія і її наслідки для українського народу. Закріпачення селян. Полонізація української знаті. Брестська церковна унія.

Виникнення козацтва. Заняття, побут, звичаї, воєнне мистецтво, морські походи козаків. Виникнення Запорізької Січі. Її устрій. Реєстрове козацьке військо. Роль українського козацтва в боротьбі українського народу проти агресії Туреччини і Кримського ханства. Козацько-селянські повстання під проводом К.

Косинського, С. Наливайка. Битва під Хотиним. Народні рухи 20-х – 30-х рр. XVII ст. Культура України XVI – першої половини XVII ст.

Причини, характер, рушійні сили української національної революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Перші перемоги на Жовтих Водах, під Корсунем. Розгром польсько-шляхетських військ під Пилявцями. Народні герої М. Кривоніс, І. Богун, Д. Нечай. Зборівська битва. Битва під Берестечком 1651 р. Події 1652 – 1653 рр.

Формування української державності в ході війни. Органи влади і управління. Зносини з сусідніми державами – Московським царством, Туреччиною, Молдавією, Швецією. Вхід України під протекторат Московської держави. «Березневі статті». Порушення царським урядом Переяславських угод.

Політичний устрій України у другій половині XVII – XVIII ст. Внутрішня і зовнішня політика гетьманів України. Українсько-польські, українсько-турецькі, україно-шведські зв'язки. Північна війна. Поразка І. Мазепи. Пилип Орлик і його Конституція. Скасування гетьманщини. Доля Запорізької Січі. Соціально-економічний розвиток України. Юридичне оформлення кріпосного права. Визвольна боротьба народних мас у другій пол. XVIII ст. Вхід Північного Причорномор'я та Правобережної України до складу Росії. Російсько-Турецькі війни 1768-1774 рр. Та 1787-1791 рр. Заселення і розвиток Півдня України. Захоплення західноукраїнських земель Австрією. Культура України другої половини XVII – XVIII ст.

Тема 3. Українські землі у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)

Загальна характеристика періоду. Занепад феодально-кріпосницької системи в Україні у першій половині XIX ст. Здійснення реформ 60-х років. Розвиток капіталізму. Робітничий рух. Вплив Великої Французької революції на суспільно-політичний рух в Росії та Україні. Декабристи, масони. Діяльність «Землі і волі» на Україні. Перші соціал-демократичні організації. Участь українців у загальноросійському революційному русі.

Передумови і основні етапи національного відродження в Україні. Кирило-Мефодіївське братство. Громадівський рух. М.П. Драгоманов.

Західноукраїнські землі під владою Австрії. Початок відродження української свідомості. «Руська трійця». Революція 1848 – 1849 рр. в Австро-Угорщині і її вплив на розвиток національного руху. Москвофільство і народовство. Зародження радикального напрямку національно-визвольного руху. Перші українські партії в Східній Галичині. Розвиток української культури у XIX ст.

Україна і світ на початку XX ст. Суспільно-політичний і національний рух. Виникнення українських політичних партій, їх програми. Столипінська реформа в Україні. Культура в Україні на початку XX ст. Музичне мистецтво в Україні у XIX – на початку XX ст.

Модуль 2. Новітня історія України.

Змістовий модуль 3: Україна на початку ХХ ст. - на початку ХХІ ст.

Тема 4. Україна у добу війни та революції (1914 - 1921 рр.).

Україна у першій світовій війні. Лютнева революція в Росії і проблема влади в країні. Виникнення Центральної Ради. Проголошення автономії України. Перші елементи української державності. III Універсал. Проголошення УНР. Війна Радянської Росії проти УНР. IV Універсал і проголошення незалежності України.

Переговори в Бересті та договір УНР з центральними державами. Прихід австро-німецьких військ на Україну. Переворот 29 квітня 1918 р. Українська держава гетьмана П. Скоропадського. Падіння гетьманського режиму. Створення Директорії, її склад, внутрішня і зовнішня політика. Об'єднання УНР і ЗУНР. Друга війна Радянської Росії проти УНР.

Утвердження УРСР. Боротьба з Денікіним. Радянсько-польська війна. Політика більшовиків в галузі економіки і культури. Національно-визвольний рух в західноукраїнських землях. Проголошення ЗУНР. Загарбання Буковини і Хотинщини Румунією. Входження Закарпаття до складу Чехословаччини.

Тема 5. Українські землі у міжвоєнний період (1921-1939 рр.).

НЕП в Україні. Відбудова народного господарства. Кооперативний рух. Прискорення формування адміністративно-командної системи. Україна і утворення Союзу РСР. Національно-культурна політика в Україні. Українізація.

Сталінська політика «соціалістичного штурму» УСРР – головний плацдарм форсованої індустріалізації. Колективізація українського села, методи її здійснення та соціально-економічні наслідки. Голодомор 1932-1933 рр. Геноцид щодо українського народу. Структура тоталітарної влади в УСРР. Репресивний характер політичного режиму в Україні. Культурні перетворення в УСРР у 20-30-ті рр.

Західноукраїнські землі під владою Польщі. Новітній український націоналізм. ОУН. Соціально-економічне й політичне становище українських земель у складі Чехословаччини й Румунії.

Тема 6. Україна у Другій світовій війні (1939-1945 рр.).

Причини другої світової війни. Крах Версальсько-Вашингтонської системи мирних договорів. Західна Україна в колі геополітичних інтересів Німеччини і Радянського союзу. Карпатська Україна. Англо-франко-радянські переговори у 1939 р. Пакт про ненапад між СРСР і фашистською Німеччиною.

Початок другої світової війни. Вступ радянських військ в Західну Україну. Радянська окупація краю. Початок війни між Радянським Союзом і Німеччиною.

Оборонні бої 1941-1942 рр. Окупація теренів України військами фашистської Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Дві течії руху опору в Україні. Партизанський і підпільний рух. «Поліська Січ» Т. Бульби-Боровця. ОУН-УПА в роки війни.

Звільнення українських земель від окупантів. Заключний етап війни. Підсумки й уроки Другої світової війни.

Тема 7. Українська РСР у повоєнні роки (1945-1991 рр.).

Україна в системі міжнародних відносин. Відбудова народного господарства. Деформуючий вплив сталінщини на соціально-політичні процеси.

Перші кроки десталінізації суспільного життя. Спроби застосування економічних методів господарювання. Заходи в соціальній сфері. Досягнення суперечливість розвитку культури. Початок діяльності «шістдесятників» в літературі і мистецтві. Вплив на Україну перевороту 1964 р.

Наростання кризових явищ в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Русифікація. Правозахисний рух. Дисиденти.

М. Горбачов, політика «перебудови» і Україна. Початок формування багатопартійності. Прийняття Декларації про державний суверенітет України.

Тема 8. Утвердження незалежної і суверенної держави (1991 р – до сьогодні).

Спроба державного перевороту в СРСР і Україна. Акт проголошення державної незалежності України 24 серпня 1991 р. Всеукраїнський референдум та його значення. Обрання Л. Кравчука Президентом України. Розпад СРСР і утворення СНД.

Розбудова незалежної української держави. Світоглядні основи національного державотворення та суспільного розвитку. Політичний розвиток України. Формування громадянського суспільства й політичної нації. Економічні проблеми. Міжнародна політика України. Культура, освіта, релігійне життя. Революція Гідності: причини, сутність, наслідки. Збройна агресія Росії проти України. Анексія Криму. Конфлікт на Донбасі.

Українці за межами України: чисельність, розміщення, політичні організації і релігійні центри.

2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Загальні рекомендації щодо підготовки до практичного заняття з навчальної дисципліни «Історія України»

На практичному занятті здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача мають закріпити теоретичні положення навчальної дисципліни і набути умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

До завдань практичних занять з історії України віднесене наступне:

- поглиблення та закріплення знань здобутих студентами: на лекційному курсі, в процесі самостійної роботи з першоджерелами, навчальною та науковою літературою;
- застосовувати набуті знання з історії України у виробничій, соціальній, повсякденній діяльності, орієнтуватися в розмаїтті суспільно-політичного життя, визначати своє місце в ньому;
- прищеплення здобувачам навичок пошуку, узагальнення, критичного аналізу історичного підґрунтя сучасних проблем соціально-економічного, політичного, культурного, національного буття України;
- формування у здобувача умінь самостійно мислити, неупереджено оцінювати історичні події та дискутувати на суспільно-політичні теми;

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни «історії України».

Підготовку до практичного заняття рекомендується починати вже на стадії читання лекції з відповідної теми й здійснювати її в певній послідовності:

1. У процесі самостійної підготовки до практичних занять здобувачу необхідно з'ясувати тему і питання практичного заняття.
2. Завчасно підібрати, вивчити та законспектувати окремі матеріали рекомендованої літератури та з першоджерел.
3. Систематично накопичувати матеріали статистики, та ЗМІ, а також дані суміжних дисциплін і використовувати їх під час свого виступу.
4. Вивчити та занотувати основні поняття з проблеми.
5. При підготовці до відповідей здобувачам рекомендується підготувати дидактичні матеріали, використовувати дошку з крейдою, різні технічні засоби та технології (ПК, мультимедіа презентації та відеоматеріали, мережу Internet).
6. Всебічно розглянути й усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття. Для цього корисно до кожного питання практичного заняття скласти розгорнуті плани відповіді.
7. Перевірку засвоєння своїх знань здобувачі здійснюють за допомогою питань і завдань для самоконтролю, наведені під кожним планом заняття.

**Теми практичних занять з навчальної дисципліни
«Історія України»**

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
1	2	3
Модуль 1. Давня і нова історія України		
Змістовий модуль 1: Доісторична та середньовічна доба в історії України		
1	Тема 1. Доісторичний, ранньоісторичний та Середньовічний періоди на території України	4
2	Тема 2. Українські землі у ранній новий час (середина XVII-XVIII ст.)	4
Змістовий модуль 2: Нова доба в історії України		
3	Тема 3. Україна у добу модернізації (XIX-поч. XX ст.)	2
	Разом за модулем 1	10
Модуль 2. Новітня історія України		
Змістовий модуль 3: Українна початку XX ст. - на початку XXI ст.		
4	Тема 4. Україна у добу війни та революції (1914-1920 рр.).	2
5	Тема 5. Українські землі у міжвоєнний період (1921-1939 рр.).	2
6	Тема 6. Україна у Другій світовій війні (1939-1945 рр.).	2
7	Тема 7. Українська РСР у повоєнні роки (1945-1991 рр.).	2
8	Тема 8. Утвердження незалежної і суверенної України.	2
	Разом за модулем 2	10
	Усього годин за 2 модуля	20

Модуль 1. Давня і нова історія України

Змістовий модуль 1:

Тема 1. Доісторична та середньовічна доба в історії України (4 год.).

План

1. Формування та розвиток первіснообщинного ладу на території сучасної України. Трипільська культура, її особливості та місце в світовій історії.
2. Північне Причорномор'я в I тис. до н.е. - перших віках н.е.
3. Східні слов'яни в давнину: походження, зони розселення, стосунки з сусідами, вірування, соціальний устрій, побут.
4. Утворення держави Давня Русь. Чи згодні Ви з норманською теорією походження давньоруської держави? Обґрунтуйте свою відповідь.
5. Розквіт Русі за часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
6. Запровадження християнства на Русі і ваша оцінка його значення в історії українського народу.
7. Державний устрій, соціально-економічний лад Давньої Русі. Внутрішня та зовнішня політика князів.
8. Причини розпаду Давньої Русі.
9. Політичний та соціальний розвиток князівств.
10. Утворення Галицько-Волинського князівства. Внутрішня і зовнішня політика Романовичів.
11. Етнічний розвиток давньої Русі.

Контрольні запитання для самоперевірки:

1. Розгляньте особливості формування людського життя в Україні.
2. Визначте місце в українській історії скіфсько-сколотської держави
3. Назвіть передумови утворення держави на Русі.
4. Охарактеризувати сутність норманської теорії походження давньоруської держави.
5. Утворення Київської Русі-України, основні етапи її розвитку. Гіпотези щодо назв "Русь" та "Україна".
6. Проаналізуйте зовнішню політику князів: Аскольда і Діра, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава.
7. Якими були відносини між Русю і Візантією?
8. Визначте передумови, причини, значення та наслідки запровадження християнства в Давній Русі .
9. Коли було запроваджене християнство на Русі? Чому Володимир зупинився на церкві візантійського зразка?
10. Яке значення мало запровадження християнства?

11. Якими фактами ви можете підтвердити, що при Ярославі Мудрому Давня Русь досягла вершини своєї могутності?
12. Політичний устрій, органи управління та соціально-економічні відносини Київської Русі-України, роль в державному управлінні великого князя, боярської ради та віче.
13. Розглянете право у Давній Русі. З'ясуйте Історичне «Руська правда».
14. Дайте характеристику українській культурі Давньої Русі.
15. У чому історичне значення давньоруської держави.
12. Чому Володимиру Мономаху лише вдалося загальмувати процес розпаду Русі?
13. Яке значення має київський період державності в історії України?
14. Чому саме на території Галичини та Волині знайшли своє продовження державотворчі традиції Київської Русі- України?
15. За яких обставин утворилося Галицько-Волинське князівство?
16. Розкрийте етапи становлення, існування та занепаду Галицько-Волинської держави.
17. Дайте оцінку політичній діяльності галицько-волинським князям: Мстиславу Володимировичу, Ярославу Осмомислу, Роману Мстиславовичу.
18. Яким був внесок Данила Романовича в зміцнення української державності на території Південно-Західної Русі?
19. Чому правління Данила Романовича називають „першим українським королівством”?
20. Які наслідки мала монголо-татарська навала для української державності?
21. Охарактеризуйте утворення Золотої Орди та монгольське іго.
22. Розглянете особливості суспільно-політичного розвитку Галицько-Волинської держави за нащадків Данила Романовича.
23. Визначте історичне значення Галицько-Волинського князівства.
24. Чому у XIV ст. українському народові не пощастило зберегти свою державність?

Персоналії: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, митрополит Іларіон, Антоній Печерський, іконописець Алімпій, літописець Нестор, Ізяслав, Святослав та Всеволод Ярославовичі, Володимир Мономах, Мстислав Володимирович, Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Данило Романович (король Данило), Лев Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав

Поняття та терміни: палеоліт, привласнювальне господарство, мезоліт, неоліт, неолітична революція, відтворювальне (продуктивне) господарство, археологічна культура, енеоліт, бронзовий вік, ранній залізний вік, колонізація, кочовик, курган, билина, боярин, державна релігія, Візантія, віче, вотчинне землеволодіння, ізгой, ікона, закуп, Києво-Печерська Лавра, книжкова мініатюра, князівство, князь, літопис, митрополит, мозаїка, монастир, полюддя, рядович, смерд, умовне землеволодіння, холоп, християнство, шлюбна дипломатія, фреска,

язичництво, баскак, етнос, етногенез, Золота Орда, монгольське іго, роздробленість, ярлик.

Література

1. Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. Львів, НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича., 1999. 132 с.
2. Конспект лекції "Стародавня історія України" з дисципліни "Історія України": для студ. усіх спец. денної та заоч. форм навч. / укл. З. І. Заграй.- Київ : Український держ. ун-т харчових технологій, 1995. 32 с.
3. Москаленко, О. Ю.. Стародавня історія України з археологією: навч.- метод. посіб. Ніжин : Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя, 2001. - 89 с.
4. Масленіков, В.. Стародавня історія України в легенді про братів-засновників Києва та в інших легендах і джерелах: історичний етимологічний словник 2. вид. К. : [б.в.], 2004. - 92 с.
5. Москаленко, О. Ю.. Стародавня історія України з археологією: навч. посібник / О. Ю. Москаленко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. 2.вид., випр., доп. і перероб. - Ніжин : НДУ ім. Миколи Гоголя, 2005. - 128 с.
6. Гавриленко, О. А.. Історія держави і права України. Стародавня доба: навч. посіб. Харків : ХНУВС, 2011. 63 с.

Тема 2. Українські землі у ранній новий час (середина XVII-XVIII ст.)

План

1. Визначте причини, які привели до утворення українського козацтва.
2. Де, як і коли виникла Запорізька Січ? Розкажіть про устрій і органи управління Запорізької Січі. Чому її називали козацькою республікою?
3. Яку роль відіграло запорозьке козацтво у боротьбі проти агресії Туреччини і Кримського ханства?
4. Причини, характер, рушійні сили та передумови української національної революції середини XVII ст.
5. Початок воєнних дій. Розгортання боротьби у 1648-1649 рр. Зборівський мир.
6. - Воєнно-політичні події 1650-1653 рр.
7. Переяславська рада й Березневі статті та їх наслідки.
8. Як формувалися територія, органи влади української держави в ході революції?
9. Чи можна Віленську /1656р./, Андрусівську /1667 р./ угоди та «Вічний мир» між Росією і Польщею вважати зрадою Москви свого українського союзника? Обґрунтуйте відповідь.
10. Чи могла існувати українська держава у складі Російської імперії?

Розкрийте основні етапи нищення української державності царизмом.

11. Коли і чому Катерина II ліквідувала Запорізьку Січ?

Контрольні запитання і завдання для самоперевірки:

1. Розкрийте походження слова „козак”.
2. З якою метою створювалося реєстрове козацтво і які функції воно виконувало?
3. Які чинники сприяли перетворенню козацтва на нову українську національну еліту?
4. Доведіть, що Запорозька Січ була державно-політичним утворенням українського народу. А чи може мати місце протилежна точка зору?
5. Ким, коли і з якою метою було створено реєстрове козацьке військо?
6. Охарактеризуйте діяльність перших козацьких гетьманів.
7. Дайте оцінку діяльності гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного.
8. Яка роль Кримського ханства в історії України?
9. Які наслідки для України мала „Ординація Війська Запорозького реєстрового” 1638 р.?
10. Назвіть завдання національно-визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького.
11. Визначить наслідки повалення влади польської шляхти в Україні.
12. Охарактеризуйте особливості утворення української гетьманської держави її адміністративно-політичний устрій та соціально-економічні порядки української козацької держави – Гетьманщини.
13. Визначить вектори зовнішньої політики Б.Хмельницького в 1655-1657 рр.
14. Розгляньте соціально-економічні та політичні наслідки національно-визвольної війни (революції).
15. Які положення Березневих статей Б. Хмельницького 1654 року обмежували автономію Української гетьманської держави?
16. Назвіть причини, суть і наслідки руїни для народу України.
17. Розкажіть про участь України в Північній війні 1700-1721 рр.
18. Охарактеризуйте українську політику Петра I.
19. Дайте оцінку політичній діяльності гетьмана І. Мазепи.
20. З’ясуйте якими були зовнішньополітичні орієнтації українських гетьманів у період Руїни.
21. Які політико-правові новації мала Бендерська конституція та Вивід прав України П. Орлика.
22. Охарактеризуйте російсько-польські відносини в другій половині XVII ст.
23. Яку політику проводив гетьман П. Дорошенко?
24. Які наслідки мала ліквідація автономії Української православної церкви та приєднання її до Московського патріархату в 1686 році?
25. Покажіть характерні риси і особливості української козацької держави XVII-XVIII ст.
26. Дайте оцінку діяльності С. Палія.

27. З'ясуйте політику російського царизму, спрямовану на придушення автономного ладу в Україні.
28. Які причини, на Вашу думку, обумовили втрату Україною своєї державності?
29. Визначте особливості розвитку Гетьманщини в середині XVIII ст.
30. Розкрийте діяльність Першої та Другої Малоросійської колегії.
31. Наведіть приклади антиукраїнської політики Катерини II.
32. Розкрийте причини ворожого ставлення Катерини II до Запорозької Січі.
33. Які наслідки для України мали російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст.?
34. З'ясуйте політику Катерини II по остаточній ліквідації автономного ладу в Україні.
35. Якою була подальша доля запорозького козацтва після ліквідації Запорозької Січі.

Персоналії: Дмитро Вишневецький, Петро Конашевич-Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Богун, Іван Виговський, Юрій Хмельницький, Павло Тетеря, Іван Брюховецький, Петро Дорошенко, Іван Сірко, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович, Іван Мазепа, Семен Палій, Кость Гордієнко, Пилип Орлик, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Кирило Розумовський, Петро Калнишевський.

Поняття та терміни: гетьман, городове козацтво, етнічна неоднорідність, Запорозька Січ, клейноди, колонізація, кошовий отаман, кріпак, Литовські статuti, магнати, низове козацтво, панщина, Річ Посполита, реєстрове козацтво, старшина, фільварок, Білоцерківський договір, Березневі статті, Військо Запорозьке, Гетьманщина, Зборівський мир, козацька старшина, козацьке повстання, національно-визвольна війна, Переяславська угода, покозачення, Андрусівське перемир'я, Вічний мир, великий згін, зимівник, Задунайська Січ, Нова (Підпільненська) Січ, паланка, руїна, чигиринські походи.

Література:

1. Дрібниця, В. О. Словник-довідник із всесвітньої історії. Ранній Новий час XVI-XVIII століття [Текст] / В. О. Дрібниця, В. В. Крижанівська ; Упр. освіти і науки Київ. обл. держ. адмін., Київ. обл. ін-т післядип. освіти пед. кадрів. Біла Церква : КОПОПК, 2003. 206 с.
2. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час): навч. посібник / Б. Й. Тищик [та ін.] ; ред. Б. Й. Тищик. Львів : Світ, 2006. 696 с.
3. Кривошея В. В. Козацька старшина Гетьманщини. Енциклопедія / Український інститут національної пам'яті. Київ: "Стилос", 2010. 792 с.

4. Таїрова-Яковлева Т. Г. Гетьмани України. Історії про славу, трагедії та мужність / пер. з рос. Н. Єгоровець; Наук. ред. В. Щербак. Київ: ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2015. 424 с.
5. Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI-XVIII століть. У 2-х кн. Кн. 2. Київ: ТОВ "Видавництво «Кліо»", 2019. 1120 с.

Змістовий модуль 2: Нова доба в історії України

Тема 3. Україна у добу модернізації (XIX - поч. XX ст.)

План

1. Феномен українського національного відродження в контексті європейської історії: методологічні засади, періодизація.
2. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови українського відродження.
3. Пробудження національної свідомості українців на початку XIX ст.
4. Початок політизації українського руху. Суспільно-політичний ідеал в історіософських концепціях Кирило-Мефодіївського товариства.
5. Громадівський рух в Наддніпрянській Україні. М. Драгоманов.
6. Галичина – “П’ємонт” українського відродження у другій половині XIX ст.
7. Активізація українського національно-визвольного руху в роки буржуазної революції 1905-1907 рр.

Контрольні запитання і завдання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте етапи українського національного відродження кінця XVIII – початку XX ст.
2. З’ясуйте ставлення декабристів до проблем національно-визвольної боротьби українського народу.
3. Т.Г. Шевченко як феномен в історії українства, його вплив на зростання української національної свідомості.
4. Означте українську національну ідею в програмних документах Кирило-Мефодіївського братства.
5. Яке значення мала діяльність Кирило-Мефодіївського братства для розвитку українського національного руху?
6. Проаналізуйте особливості національного відродження в Галичині у XIX ст.
7. Назвіть причини й основні етапи національного відродження у Наддніпрянській Україні в XIX ст.
8. Порівняйте економічне життя і соціальне відносини українців у складі Російської і Австрійської імперій.

9. Розкрийте особливості економічного розвитку Галичини, Буковини та Закарпаття у ХІХ ст.
10. Охарактеризуйте розвиток промисловості та сільського господарства українських земель у складі Російської імперії у ХІХ ст.
11. Які наслідки для подальшого розвитку України мала програма реформ Олександра ІІ.
12. Назвіть основні напрямки імперської політики царату щодо українства.
13. Що добивався царат заборонаю використання української мови?
14. Розкрийте особливості українського національного руху у ХІХ ст.
15. Охарактеризуйте суспільні рухи другої половини ХІХ ст. й українську державність в їхніх планах (хлопоманство, громадівський рух, москвофіли і народовці).

Персоналії: Іван Котляревський, Тарас Шевченко, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Іван Могильницький, Маркіян Шашкевич; Іван Вагилевич, Яків Головацький, Олександр Духнович, Лук'ян Кобилиця, Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Павло Чубинський, Борис Грінченко, Юліан Романчук, Юліан Бачинський, Іван Франко, Юрій Федькович, Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Вячеслав Липинський, Андрей Шептицький, Іван Боберський, Кирило Трильовський

Поняття та терміни: Валуєвський циркуляр, весна народів, громади, громадівський рух, Емський указ, земство, Київська козащина, кооперація, масон, москвофіли, народовці, народники, нація, національне відродження, національна ідея, промисловий переворот, просвіта, революція, українофіли, радикали, партія, нова ера.

Література:

1. Єкельчик С. Історія України: становлення модерної нації / за ред. М. Климчука; Авториз. пер. з англ. А. Цимбал. Київ: Laugus, 2011. 376 с.
2. Земський Ю. С. Зародження українського модерного націотворення. Городок: Бедрихів край, 2018. 256 с.
3. Єкельчик С. Українофіли: світ українських патріотів другої половини ХІХ ст. Київ.: КІС, 2010. 272 с.
4. Кирило-Мефодіївське товариство. Т. 1: Джерела з історії суспільно-політичного руху на Україні ХІХ – початку ХХ ст. / упорядн І. І. Глизь (гол. упорядн.), М. І. Бутич, О. О. Франко. Київ: АН Української РСР. Археографічна комісія; Інститут історії; Центральний державний історичний архів у м. Києві., 1990. 544 с.
5. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель та народів / пер з англ.: Е. Гйдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук; Карти П.-Р. Магочій; Покажчики Л. Ільченко; Наук. ред. С. Біленький; Ред. укр. вид. Л. Ільченко; Відп. ред. В. Падяк. Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. 794 с.

Модуль 2. Новітня історія України

Змістовий модуль 3: Українна початку ХХ ст. - на початку ХХІ ст.

Тема 4. Україна у добу війни та революції (1914-1920 рр.).

План

1. Причини та початок першої світової війни. Суперечності імперіалістичних жав навколо українських земель.
2. Військові дії на території України та участь в них українців.
3. Соціально-політичні альтернативи в Україні у 1917 р. Утворення Центральної Ради. Проголошення УНР.
4. Українська Держава Павла Скоропадського: чи мала перспективи гетьманщина в Україні?
5. Відродження УНР. У чому причини усунення Директорії від влади?
6. Перемога національно-демократичної революції в Східній Галичині. ЗУНР.
7. Внутрішня і зовнішня політика Раднаркому УСРР.

Контрольні запитання для самоперевірки:

1. Які були плани імперіалістичних держав щодо українських земель напередодні Першої світової війни.
2. Охарактеризуйте антиукраїнський терор у західноукраїнських землях з боку австро-угорської влади та російської військової адміністрації.
3. Які обставини посилювали трагізм першої світової війни для України?
4. Розкрийте причини, характер і рушійні сили української революції 1917-1918 рр.
5. Доведіть, що Центральна Рада була справжнім виразником національних інтересів українського народу, справжнім народним парламентом. Чи може мати місце протилежна думка?
6. Розкрийте зміст універсалів Центральної Ради, їх значення в процесі національно-державного будівництва.
7. Які, на вашу думку, причини поразки Центральної Ради?
8. Покажіть державотворчу діяльність гетьмана Павла Скоропадського.
9. У чому, на Вашу думку, проявилася слабкість гетьманату?
10. Який внесок Директорії в боротьбу за українську державність?
11. Розкрийте причини падіння ЗУНР.
12. Як виникла радянська влада в Україні?
13. У чому полягає суть політики „воєнного комунізму”?
14. Розкрийте причини поразки національно-визвольних змагань 1917-

1921 рр.

15. У чому полягає суть політики „воєнного комунізму”?

Персоналії: Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Сергій Єфремов, Павло Скоропадський, Дмитро Вітовський, Євген Петрушевич, Симон Петлюра, Нестор Махно, Василь Липківський, Володимир Вернадський.

Поняття та терміни: автокефальна церква, автономізація, більшовизм, воєнний комунізм, Вільне козацтво, Генеральний Секретаріат, Директорія, інтервенція, Київська катастрофа, отаманщина, самостійники, соборність, Українська Центральна Рада, універсали УЦР, Установчі збори, червоний терор, Чортківська офензива.

Література:

1. Війна з державою чи за державу? Селянський повстанський рух в Україні 1917-1921 років / Під заг. ред. В. Лободаєва; Авт. кол.: Д. Архірейський, П. Ісаков, М. Ковальчук, Д. Красносілецький, В. Лободаєв, Б. Малиновський, Ю. Митрофаненко, Д. Михайличенко, В. Резніков. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 400 с.
2. Ковальчук М. Битва двох революцій: Перша війна Української Народної Республіки з Радянської Росією. 1917–1918 рр. / НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Т. 1. Київ: Видавничий дім "Стилос", 2015. 608 с.
3. Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників / упоряд., передм. В.Семенів. Львів: Апріорі, 2018. 528 с.
4. Пінак Є., Чмир М. Військо Української революції 1917-1921 років / під заг. ред. К. Галушка. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 432 с.
5. Пархоменко В. Національно-визвольна боротьба та революційні події 1914–1921 рр. в українській мемуаристиці / Наук. ред. О. П. Реєнт. Міністерство освіти і науки України; Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв: Іліон, 2014. 480 с.

Тема 5. Українські землі у міжвоєнний період (1921-1939 рр.).

1. Утвердження радянської влади в Україні: причини та наслідки перемоги більшовиків . Голод 1921-1922 рр.
2. Запровадження нової економічної політики та її перші результати.
3. Національно-культурна політика в 1920 – 1930 х. рр.: корінезація, її здобутки та причини згортання.
4. Індустріалізація радянського типу.
5. Колективізація сільського господарства: видимість і суть. Голодомор 1932–1933 рр. – трагедія українського народу.

6. Сталінський терор в Україні: особливості і наслідки. Масові репресії 1937–1938 рр.
7. Західна Україна в 1920-1930 х рр. Характеристика українських політичних партій.

Контрольні запитання для самоперевірки:

1. Дайте періодизацію радянського періоду історії України.
2. У чому полягає суть нової економічної політики?
3. Дайте власну оцінку входження України до складу СРСР.
4. Чи була необхідна політика “українізації”, який зміст вкладався в це поняття і яких сфер суспільного життя воно стосувалося?
5. Що було результатом українізації в 20-ті рр.: національне відродження, завершення процесу формування української нації чи щось інше?
6. У чому суть проблеми “націонал-ухильництва”, яка тоді з’явилася?
7. . Визначить головні риси командно-адміністративної системи.
8. Дайте власну оцінку індустріалізації та колективізації в СРСР.
9. Чому стали можливими політичні репресії в СРСР?
10. Покажіть негативні наслідки культу особи Й.В. Сталіна.
11. Розкажіть про виникнення Української автокефальної православної церкви та діяльність її ієрархів.
12. Доведіть на конкретних фактах, що політика радянської влади мала антицерковний характер.
13. Охарактеризуйте боротьбу різних політичних сил за відновлення української державності на території Західної України в 1921 – 1939 рр.
14. Визначте соціально-економічне та політичне становище України на початку 1920-х років.
15. Охарактеризуйте становище українського селянства 1920-1930 х. рр. Голодомор 1932-1933 рр.

Персоналії: Олександр Шумський, Микола Хвильовий, Михайло Волобуєв.

Поняття та терміни: унітарна держава, федерація, радянська республіка, автономізація, воєнно-політичний союз, Союз Радянських Соціалістичних Республік, коренізація, українізація, націоналізм, національний комунізм, пролетарський інтернаціоналізм, право націй на самовизначення тоталітарний режим, нова економічна політика (неп), коренізація, українізація, індустріалізація, п’ятирічка, соціалістична індустріалізація, колективізація сільського господарства, репресії, розкуркулення, закон про п’ять колосків, Голодомор, чорна дошка, націонал-ухильництво, розстріляне відродження, Головне управління таборів (ГУТаб), паспортна система, геноцид, соціалістичний реалізм.

Література

1. Геноцид в Україні 1932–1933 рр. за матеріалами кримінальної справи № 475 / упорядн.: М. Герасименко, В. Удовиченко. Київ: НАН України. Інститут

української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Інститут національної пам'яті; Служба безпеки України., 2014. 560 с.

2. Голодомор в Україні: соціально-економічні, політичні, міжнародно-правові аспекти, свідчення очевидців: навчальний посібник / за заг. ред.: Ю. Шаповала, О. Потехіна. Суми: ФОП Цьома С. П., 2018. 225 с.

3. Енциклопедія Голодомору 1932-1933 років в Україні. Дрогобич: "Коло", 2018. – 576 с.

4. Масенко Л. Мова радянського тоталітаризму / НАН України. Інститут української мови. Київ: ТОВ "Видавництво "КЛІО"", 2017. 240 с.

5. Онобль Е. Революція 1917 року: французький погляд. 100 років тлумачень і репрезентацій / пер. з фр. А. Репа. Київ: Ніка-Центр, 2016. 248 с.

Тема 6. Україна у Другій світовій війні (1939-1945 рр.).

План

1. Україна в завойовницьких планах фашистської Німеччини.
2. Німецький окупаційний режим на території України. План “Ост”.
3. Партизанський і підпільний рух на окупованій території України у 1941-1944 рр.
4. “Поліська Січ” Т.Бульби-Боровця: програма, стратегія, діяльність.
5. ОУН-УПА у 1941-1945 рр.

Контрольні запитання і завдання для самоперевірки:

1. Яким був характер війни проти фашистських загарбників 1941-1945 рр. для українського народу?
2. Активною чи пасивною була позиція українців на початку війни?
3. Що Ви можете сказати про кількість українців у лавах Радянської армії та їх участь в оборонних боях 1941- 1942 рр.?
4. Назвіть основні воєнні операції літньо-осінньої кампанії 1941 р. на території України. Визначте їх загальностратегічне значення.
5. Як відбувалась окупація українських земель фашистською Німеччиною після нападу її на СРСР.
6. Що Вам відомо про долю Південно-Західного фронту ?
7. Які з причин тимчасових поразок Радянської армії на першому етапі Великої Вітчизняної війни Ви вважаєте найголовнішими?
8. Чому СРСР вийшов переможцем у Великій Вітчизняній війні? Якими були наслідки цієї війни для України?
9. Розкажіть про визволення України від німецько-фашистських загарбників і завершення возз'єднання українських земель.
10. Яким був вклад українського народу в перемогу над фашизмом.

Персоналії: Євген Коновалець, Августин Волошин, Тарас Бульба (Боровець), Степан Бандера, Андрій Мельник, Ярослав Стецько, Роман Шухевич, Олена Теліга.

Поняття та терміни: бандерівці, випалена земля, Голокост, депортація, концтабори, колабораціонізм, нацистський новий порядок, остарбайтери, план Ост, План Барбаросса, похідні групи, Поліська Січ, радянізація, український визвольний рух.

Література:

1. Війна і міф. Невідома Друга світова / Авт. кол: І. Бігун, С. Бутко, В. В'ятрович, К. Галушко, С. Горобець, С. Громенко, О. Зінченко, О. Ісаюк, Б. Короленко, М. Майоров, В. Павлов, Р. Пилявець, Я. Примаченко, С. Рябенко, В. Яременко. За заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова; Гол. ред. С. С. Скляр. Український інститут національної пам'яті. Харків: Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2016. 272 с.
2. Гогун А. Между Гитлером и Сталиным. Украинские повстанцы. Изд. 3-е, испр. и доп. Київ: К.И.С., 2014. 424 с.
3. "Свершилось. Пришли немцы!" Идеиный коллаборационизм в СССР в период Великой Отечественной войны / сост. и отв. ред. О. В. Будницкий; Авторы вступ. статьи и примеч. О. В. Будницкий, Г. С. Зеленина. Москва: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2012. 325 с.
4. Гогун А. Сталинские командос. Украинские партизанские формирования, 1941–1944 / 2-е изд., испр. и доп. Москва: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2012. 527 с.
5. Україна у Великій війні 1939–1945: науково-популярне видання / ред кол.: І. Юхновський (відп. ред.), Л. Герасименко, В. Гриневич та інш. Київ: Емма, 2014. 264 с.

Тема 7. Українська РСР у повоєнні роки (1945-1991 рр.).

План

1. Україна в роки відбудови і подальшого розвитку народного господарства (1945-1950 рр.)
2. Соціально-економічне становище в УРСР у другій половині 50-х – середині 80-х рр. ХХ ст.
3. Суспільно-політичні процеси в УРСР у добу відлиги та застою.
4. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР у період перебудови (1985-1991 рр.).
5. Проголошення незалежності України

Контрольні запитання і завдання для самоперевірки:

1. Визначте характер відбудовчого процесу воєнних років.
2. Охарактеризуйте післявоєнну відбудову промислового потенціалу УРСР.
3. У чому були труднощі відбудови сільського господарства.
4. Назвіть наслідки голоду 1946-1947 рр.
5. Як відбувався відбудовчий процес у Західній Україні.

6. Окреслите етапи становлення та течії дисидентського руху в Україні в 1960-1980-х роках.
7. У чому полягала суть процесу десталінізації?
8. Що свідчило про загострення кризи радянської системи у 1970-80-х рр.?
9. Як, на Вашу думку, чи дійсно назріла необхідність перебудови, яку почав здійснювати М.С. Горбачов?
10. Які Ви бачите позитивні і негативні риси „перебудови”? Чому вона закінчилася повним провалом
11. Як Ви оцінюєте закон про мови?
12. Охарактеризуйте зміст і значення Декларації про Державний суверенітет України.
13. Чому погіршилась економічна ситуація в Україні в другій половині 1980-х – на початку 1990-х років?
14. Які нові політичні партії були створені в Україні в кінці 1980-х – на початку 1990-х рр.?
15. Дайте власну оцінку серпневих подій 1991 року в Москві.

Персоналії: Сергій Лебедев, Йосип Сліпий, Левко Лук'яненко, Іван Світличний, Василь Стус, Алла Горська, Ліна Костенко, Євген Сверстюк, Василь Симоненко, Іван Дзюба, Валерій Марченко, Петро Григоренко, Микола Руденко, В'ячеслав Чорновіл, Михайло Брайчевський, Сергій Параджанов, Олесь Гончар, Леонід Биков, Володимир Івасюк, Микола Амосов, Олег Антонов.

Поняття та терміни: відбудова, операція «Вісла», операція «Захід», ждановщина, лисенківщина, космополітизм, холодна війна, десталінізація, культ особи, лібералізація, політична реабілітація, відлига, раднаргоспи, шістдесятники, дисиденти, застій, дефіцит, розвинений соціалізм, номенклатура, самвидав, тамвидав, правозахисник, перебудова, гласність, плюралізм, український національно-демократичний рух, багатопартійність, суверенітет, незалежність, ринкові відносини, референдум, президент.

Література:

1. В'ятрович В. М. Друга польсько-українська війна. 1942–1947 / Центр досліджень визвольного руху. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська академія". 288 с.
2. Дисиденти. Антологія текстів / упоряд.: О. Сінченко, Д. Стус, Л. Фінберг; Наук. ред. О. Сінченко. Київ: Дух і Літера, 2018. 656 с.
3. Еплблом Енн. Залізна завіса. Приборкання Східної Європи. 1944-1956 / пер. з англ. І. Гарніка. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2017. 623 с.
4. Саттер Д. Доба безумства. Занепад і кінець Радянського Союзу / пер. з англ. Н. Комарової. Київ: Дух і літера, 2017. 528 с.
5. Шліхта Н. Історія радянського суспільства: курс лекцій. 2-ге вид., переробл. і доп. – Харків: Акта, 2015. 252 с.

Тема 8. Утвердження незалежної і суверенної України. (2 год.).

План

1. Становлення владних структур в незалежній Україні. Дерадянизація політичної системи.
2. Прийняття Конституції 1996 р. Суспільно-політичні процеси в Україні.
3. Соціально-економічний розвиток України у 1991-2020 рр.
4. Міжнародне становище і зовнішня політика України.

Контрольні запитання і завдання для самоперевірки

1. Розкрийте процес військового будівництва в Україні та основні принципи Воєнної доктрини України.
2. Як проходив конституційний процес в Україні? Розкрийте основні положення Конституції України 1996 року.
3. Що означає термін „правова держава”? Чи можна говорити про те, що Україна перетворюється на правову державу?
4. Яка ситуація в Українській православній церкві сьогодні? Як, на вашу думку, чи потрібна зараз єдність УПЦ?
5. Які зміни сталися в міжнародному статусі України?
6. Назвіть основні пріоритети зовнішньої політики України.
7. Покажіть участь України у загальноєвропейському процесі, в діяльності ООН.
8. Як розвивалися українсько-російські відносини?
9. Охарактеризуйте економічні проблеми незалежної України. У чому полягають об'єктивні й суб'єктивні труднощі формування національної економіки? Які стратегічні прорахунки допустив уряд України в проведенні економічних реформ?
10. Які зміни сталися в чисельності та соціальному складі населення України? Які фактори вплинули й продовжують впливати на зменшення кількості населення України?

Персоналії: Леонід Кравчук, Леонід Кучма, Віктор Ющенко, Петро Порошенко, Володимир Зеленський

Поняття та терміни: Євромайдан, революція Гідності, Небесна сотня, анексія, сепаратизм, антитерористична операція, тимчасово окупована територія, кіборг, волонтерський рух, люстрація, громадянське суспільство, безвізовий режим.

Література:

1. Касьянов Г. Украина и соседи: историческая политика. 1987-2018. Москва: Новое литературное обозрение, 2019. 631 с.

2. Майдан. Пряма мова. – Кн. 1 / розшифр., упоряд. та прим. О. Ю. Чебанюк, О. Ю. Ковальової. Київ: Національний музей Революції Гідності, 2019. 448 с.
1. Майдан. Свідчення. Київ, 2013-2014 роки / за ред. Л. Фінберга, У. Головач. К.: Дух і Літера, 2016. – 784 с.
2. Лазарович М. Російсько-українська війна (2014-2017 роки): короткий нарис. Івано-Франківськ: "Лілея-НВ", 2017. 240 с.
3. Перепелиця Г. М. Україна – Росія: війна в умовах співіснування. Київ: Видавничий дім "Стилос", 2017. – 880 с.

4. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі викладання дисципліни «Історія України» застосовуються поточний контроль та підсумковий контроль.

Форми поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль			Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Модулі	Бали	Разом		
Модуль 1	0–30	0–80		
Модуль 2	0–50			
Всього за 2 модуля	0-80	0-80	0–20	0–100

Для оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів під час проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Історія України» застосовуються поточний контроль.

Практичне заняття включає проведення контролю знань, умінь та навичок, постановку загальної проблеми (завдання) викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язання задач з їх обговоренням, розв'язання контрольних питань і завдань, їх перевірку та оцінювання. На кожному практичному занятті викладач оцінює підготовлені здобувачами вищої освіти завдання, виступи, активність у дискусії, уміння працювати з першоджерелами, а також формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Критерії оцінювання практичних занять

бали	Критерії
0 балів	Здобувач вищої освіти приймав пасивну участь у занятті.
2 бали	Студент частково відповів на запитання.
3 бали	Здобувач вищої освіти не повністю відповів на запитання.
4 бали	Здобувач вищої освіти повністю відповів на запитання. Проте, у відповіді наявні окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
5 балів	Студент дав правильну відповідь та розкрив суть питання.

Бали, одержані здобувачем вищої освіти за практичні заняття, ураховуються при визначенні семестрової підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою з дисципліни «Історія України» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

- 1 Алексеев Ю. М., Вертерел А. Г. Історія України : навч. посіб. Київ : Каравела, 2004. 256 с.
- 2 Білоцерківський В. Я. Історія України: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 535 с.
- 3 Бойко О. Д. Історія України. Київ : ВЦ "Академія", 2001. 656 с.
- 4 Борисенко В. Й. Курс української історії. Київ : Либідь, 1996. 616 с.
- 5 Бунятян К. П. Давнє населення України. Київ : Либідь, 1999. 228 с.
- 6 Верига В. Нариси з історії України (кінець XVIII - початок XIX ст.). Львів : Світ, 1996. 448 с.
- 7 Видатні постаті в історії України (IX - XIX ст.): Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети / В. І. Гусєв, О. Г. Сокирко, В. Г. Червінський. Київ : Вища школа, 2002. 359 с.
- 8 Історія України : навч. посіб. / під загальною ред. В. А. Смолія. Київ : Альтернатива, 1997. 424 с.
- 9 Історія України: нове бачення / під ред. В. А. Смолія. Київ : Альтернатива, 2000. 464 с.
- 10 Історія України : посіб. / за загал. ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. Київ : Вид. центр "Академія", 2002. 480 с.
- 11 Історія України : навч. посіб. / під ред. М. О. Скрипника. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 366 с.
- 12 Історія України : навч. посіб. / під загальною ред. В. А. Смолія. Київ : Альтернатива, 1997. 424 с.
- 13 Історія України : нове бачення / під ред. В. А. Смолія. Київ : Альтернатива, 2000. 464 с.
- 14 Історія України : посіб. / за загал. ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. Київ : Вид. центр "Академія", 2002. 480 с.
- 15 Історія України : навч. посіб. / під ред. М. О. Скрипника. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 366 с.

Допоміжна

- 1 Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ : Вища школа. 1994. 539 с.
- 2 Головка В. Аннексія Крима. Київ : СООР Media, 2016. 128 с.
- 3 Грицак Я. Куди рухається світ Вид. друге. К.: Грані-Т, 2015. 192 с.
- 4 Грицак Я. Й. 26-й ПРОЦЕНТ, або Як подолати історію. Київ : Фонд Петра Порошенка, 2014. 136 с.
- 5 Грицак Я. Життя, смерть та інші неприємності: статті та есеї. 3-є вид, доп. Київ : Грані-Т, 2011. 248 с.
- 6 Грицак Я. Й. 26-й ПРОЦЕНТ, або Як подолати історію. Київ : Фонд Петра Порошенка, 2014. 136 с.

- 7 Грицак Я. Життя, смерть та інші неприємності: статті та есеї. 3-е вид., доп. Київ : Грані-Т, 2011. 248 с.
- 8 Історія українського козацтва : нариси у 2-х т. / редкол. В. А. Смолій та ін. Київ : Вид. дім Києво-Могилянської академії, Т. 1. 2006. 799 с.
- 9 Історія українських політичних партій: Кінець XIX - 1917 р. : хрестоматія / упорядник Б. І. Корольов, І. С. Михальський. Київ : Вид. Європейського університету, 2003. 561 с.
- 10 Історія українського козацтва : нариси у 2-х т. / редкол. В. А. Смолій та ін. Київ : Вид. дім Києво-Могилянської академії, Т. 1. 2007. 799 с.
- 11 Історія українського козацтва: нариси у 2-х т. / редкол. В. А. Смолій та ін. Київ : Вид. дім Києво-Могилянської академії, Т. 2. 2007. 723 с.
- 12 Історія України в особах : XIX - XX ст. / І. Войцехівська, В. Обліцов, О. Божко та ін. Київ : Україна, 1995. 479 с.
- 13 Історія України в особах : Литовсько-Польська доба / О. Дзюба, М. Довбищенко та ін. Київ : Україна, 1997. 272 с.
- Історія України в особах : Козаччина / Горобець В. М. та ін. Київ : Україна, 2000. 302 с.
- 14 Історія України : навч.-метод. посіб. для семінар. занять / В. М. Литвин, А. Г. Слюсаренко, В. Ф. Колесник та ін.; за ред. В. М. Литвина. Київ : Знання Прес, 2006. 460 с.
- 15 Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2016. 644 с.
- 16 Історія України. Документи. Матеріали: посібник для студентів вузів / Укладач В. Ю. Король. Київ : Академія. 2001. 448 с.
- 17 Комаринська З. М. Історія України : посіб. для сам. вивчен. та підготов. до семінар. занять. Львів: ЛБІ НБУ, 2005. 191 с.
- 18 Кудряченко А. І. Політична історія України XX століття: підруч. / Кудряченко А. І., Калінічева Г. І., Костира А. А. Київ : МАУП, 2006. 694 с.
- 19 Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940-2015). зб. док. і матер. 2-е вид. / упоряд.: О. Г. Бажан. Київ : ТОВ «Видавництво «Кліо», 2016. 1092 с.
- 20 Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн.1. Київ : Темпора, 2013. 504 с.
- 21 Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн.2. Київ : Темпора, 2013. 628 с.
- 22 Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн.3. Київ : Темпора, 2013. 388 с.
- 23 Полонська - Василенко Н. Історія України. У 2. Т. - Т. 1. До середини XVII ст. Київ : Либідь, 1993. 640 с.
- 24 Полонська - Василенко Н. Історія України. У 2. Т. - Т. 2. Від середини XVII ст. до 1923 р. Київ : Либідь, 1993. 608 с.

- 25 Савченко Н. М., Подольський М. К Історія України: модульний курс : навчал. посіб. Київ : Видав. "Фірма ІНКОС," "Центр навчальної літератури", 2006. 544 с.
- 26 Склярєнко В. Г. Русь і варяги: історико-етимологічне дослідження : монографія. Київ : Довіра, 2006. 118 с.
- 27 Уривалкін О. М. Таємниці історії України (загадки, події, факти). Київ : КНТ, 2006. 403 с.
- 28 Уривалкін О. М Історія України (середина XIII - середина XVII ст.). Київ : Кондор, 2005. 281 с.
- 29 Уривалкін О. М. Історія України (кінець XVII - початок XXI ст.). Київ : КНТ, 2007. 433 с.
- 30 Чутський А. І. Історія України: навчальний посібник. Київ : МАУП. 2006. 345 с.
- 31 Яворницький Д. І. Історія запорозького козацтва. Київ : Наукова думка, 1990. Т. 1. 592 с.
- 32 Яворницький Д. І. Історія запорозького козацтва. Київ : Наукова думка, 1990. Т. 2. 560 с.
- 33 Яворницький Д. І. Історія запорозького козацтва. Київ : Наукова думка, 1991. Т. 3. 592 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

Сайт Інституту історії України НАН України («Український історичний журнал», Енциклопедія історії України й т.д):

www.history.org.ua

Сайти «Історія України»: http://ukraine-com.ua/history_u/index.htm <http://sb7878.ucoz.ru>

Сайт бібліотеки ПНПУ імені К.Д.Ушинського:

<http://library.pdpu.edu.ua>

<http://ebook.pdpu.ua>

Навчально-методичне видання

Мануїлова Катерина Віталіївна

**Методичні рекомендації до практичних занять
з навчальної дисципліни «Історія України»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
галузі знань 06 «Журналістика» спеціальності 061
«Журналістика»**

